Gemeente Druten

Openbaar Zaaknummer: 49435

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: informatienota beschermd wonen en maatschappelijke opvang

BIJLAGE: Uitgangspunten beleidsplan 'Samen Dichtbij' en uitleg van begrippen.

Kernboodschap

Deze nota informeert u over de stand van zaken van de decentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang. De regio bereidt een regioplan voor om de decentralisatie uit te voeren. Vooruitlopend op het regioplan, leest u in deze nota welke onderwerpen in het plan staan. Deze informatie helpt u bij het maken van de keuzes die u later dit jaar vastlegt in het regioplan.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
20-12-2017	Beleidsplan GGZ Beschermd Wonen & Maatschappelijke Opvang 2018-2020 'Samen Dichtbij' (regio Nijmegen en Rivierenland), raadsbesluit

Toelichting

Het rijk decentraliseert het Beschermd Wonen en de Maatschappelijke opvang
Dit gebeurt in 2022. Vanaf dat moment moeten gemeenten het Beschermd Wonen (BW) en de Maatschappelijke opvang (MO) toekomstbestendig organiseren. Het rijk verlegt daarvoor de verantwoordelijkheid van de centrumgemeenten naar alle gemeenten. Gemeenten ondersteunen dan een relatief kleine groep zeer kwetsbare burgers. Hiervoor is vaak zeer gespecialiseerde zorg nodig. Daarom is intergemeentelijke samenwerking noodzakelijk. In onze regio doen we dat met de volgende gemeenten:

Culemborg	Neder-Betuwe	Nijmegen
West-Betuwe	Druten	Heumen
Buren	Beuningen	Berg en Dal
Tiel	Wijchen	Mook en Middelaar
West Maas en Waal		

Het rijk bevordert met de decentralisatie inclusie
Inclusie betekent dat iedereen die dat wil, mee kan doen in de samenleving. Ongeacht een beperking. Door te decentraliseren wil het rijk dat minder mensen in een instelling wonen en meer mensen thuis in de wijk. Hiermee sluit het rijk aan bij het advies van de commissie Dannenberg. Die pleit ervoor om ondersteuning zoveel mogelijk in de eigen omgeving te bieden. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor een 'eigen leven'. Voor zingeving, waardevolle (familie) relaties en werk.

Het rijk decentraliseert BW in 2022
Aanvankelijk was de ingangsdatum van de decentralisatie januari 2021. Na een advies van het landelijk expertteam, is deze datum verandert naar 2022. Er geldt dan bovendien een ingroeipad van 10 jaar. De centrumgemeenten blijven daarbij verantwoordelijk voor bestaande cliënten. Nieuwe cliënten vallen vanaf 2022 onder de verantwoordelijkheid van individuele gemeenten. Het rijk hevelt overigens de Maatschappelijke Opvang pas later over naar de gemeenten, mogelijk in 2026.

De regiogemeenten stelden in 2017 het beleidsplan 'Samen Dichtbij' vast
Met dit plan bereidt onze regio zich voor op de decentralisatie. Het is een eerste stap. De volgende stap is het maken van een regioplan. Hierin staat op welke onderdelen en op welk niveau we in de regio met elkaar gaan samen werken. In deze informatienota staan de onderwerpen die we in het regioplan uitwerken. Iedere regio levert een dergelijk plan aan bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

In het regioplan gelden de uitgangspunten van het beleidsplan 'Samen Dichtbij'
Op dit moment hoeft u daarom geen besluiten te nemen. In het najaar van 2020 organiseert de regio informatiebijeenkomsten voor raadsleden. Hierin informeren we u over het regioplan en de keuzes die we maken. Over deze keuzes nemen alle raden uiteindelijk een besluit. Dit gebeurt in het regioplan, dat eind 2020 af is.

In de bijlage leest u wat de belangrijkste uitgangspunten zijn uit het regionale beleidsplan 'Samen Dichtbij'.

Het regioplan beschrijft 5 belangrijke onderwerpen:

1. Het samenwerkingsniveau
2. De samenwerkingsvorm
3. Spreiding van voorzieningen
4. Lokale gevolgen van de decentralisatie
5. Financiële gevolgen

Hieronder beschrijven we in het kort de belangrijkste onderdelen uit het regioplan. Een verdere uitwerking leest u later dit jaar in het regioplan. Deze uitwerking (en doorrekening) laat zien welke keuzes praktisch en financieel haalbaar zijn.

1. Gemeenten moeten het samenwerkingsniveau bepalen
Voert de gemeente BW en MO straks zelfstandig uit? Of werkt ze samen met andere gemeenten daarin? We kijken bij deze keuze onder meer naar de hoogte van de kosten die we verwachten. Staat dit in verhouding tot het budget? Gemeenten ontvangen in de periode 2022-2032 stapsgewijs (10% per jaar) rijksmiddelen voor de uitvoering van de taken voor Beschermd Wonen. De hoogte maakt het rijk in de decembercirculaire van 2020 bekend.

De keuzes in de uitvoering van de taken BW zijn:
- gemeenten indiceren, contracteren en financieren zelf de zorg.
- gemeenten hevelen de middelen over naar de Centrumgemeente. Deze optie komt overeen met de afspraken in het beleidsplan 'Samen Dichtbij'. De Centrumgemeente indiceert, contracteert en financiert namens de hele regio het aanbod van Beschermd Wonen.
- gemeenten gaan gefaseerd over op individuele financiering of op een mix van vormen.

Bij de gezamenlijke inrichting van voorzieningen maken de regiogemeenten afspraken over de financiering hiervan. En over de verdeling van de kosten over de afzonderlijke gemeenten. Gemeenten hebben dan grofweg de volgende keuzes:
- financiering op basis van solidariteit (vaste bijdrage per gemeente, ongeacht het aantal cliënten)
- financiering naar rato van het daadwerkelijke gebruik
- een combinatie van beide

Daarnaast maakt de regio afspraken over de verdeling van eventuele overschotten en tekorten.

2. Samenwerkingsvorm
Na de keuze van een samenwerkingsniveau, kiest de regio een passende samenwerkingsvorm. In het beleidsplan Samen Dichtbij koos de regio al voor een lichte vorm van samenwerking met stevige onderlinge afspraken. In het regioplan werken we uit of deze variant nog past bij de overige keuzes die we maken. In de definitieve samenwerkingsvorm maken we afspraken over onder meer:
- de verdeling van taken en verantwoordelijkheden
- mandatering
- besluitvorming
- verantwoording en bekostiging
- kwaliteit
- solidariteit
- uittreden uit de regeling

3. Spreiding van voorzieningen
Op dit moment zijn de meeste BW en MO voorzieningen in Nijmegen. We willen een betere spreiding van voorzieningen. Ook willen we dat mensen die uitstromen uit een instelling, terecht kunnen in één van de regiogemeenten. Dit spraken we af in 'Samen Dichtbij'. Hiervoor tekenden de gemeenten in regio Nijmegen inmiddels het uitstroomconvenant 'Weer Thuis'. Met dit convenant proberen de gemeenten samen met zorgaanbieders en woningcorporaties meer woonplekken voor kwetsbare inwoners te realiseren.

Ook willen we een gelijkmatige spreiding van de zogeheten 'tussenvoorzieningen' realiseren. Dit zijn voorzieningen die tussen thuis wonen en het wonen in een instelling inzitten. Hierbij is het 'regionaal afsprakenkader huisvesting kwetsbare groepen' belangrijk. Met dit afsprakenkader leggen we de uitstroomgegevens en de opgave per gemeente vast. Het afsprakenkader levert de regio in de tweede helft van 2020 op. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een leidraad waar gemeenten naartoe groeien. Hoe we dit doen en in welk tijdpad, komt terug in het regioplan.

4. Lokale gevolgen van de decentralisatie
Door de decentralisatie van BW blijven meer mensen thuis in de wijk wonen, mogelijk in kleinschalige woonvormen. De groep die in een instelling woont, wordt kleiner. Dit sluit aan bij de behoefte van mensen aan een zo 'gewoon' mogelijk leven. Dit vraagt om extra acties van de gemeenten. In het regioplan beschrijven we deze acties. Hieronder leest u in het kort om welke onderwerpen het dan gaat.

- **Het organiseren van ondersteuning op verschillende levensgebieden**
  Nu ondersteunt de centrumgemeente de doelgroep BW. Na de decentralisaties zijn de regiogemeenten verantwoordelijk. Gemeenten stemmen zorg, welzijn, wonen en werk

af op deze doelgroep. Dit vraagt extra inzet van consulenten, wijkteams, schuldhulpverlening en zorg- en welzijnsinstellingen. Gemeenten ontvangen hiervoor extra rijksmiddelen via de reguliere Wmo-stroom (‘middelen ambulantisering ggz’).

- **Het verbeteren van inclusie**
  Meedoen in de wijk vraagt een open houding van andere inwoners. De gemeente heeft hierin nadrukkelijk een taak om inwoners hierop voor te bereiden.
- **Afstemmen van de bestaande zorgstructuur op de doelgroep BW**
  Als meer mensen met een ggz achtergrond in de wijk gaan wonen, kan dat meer overlast geven. In geval van escalatie moeten we lokaal snel handelen. De regionale afspraken in de sluitende aanpak psychisch kwetsbaren helpen daarbij. Daarnaast zijn goede afspraken belangrijk tussen het Sociaal Team, woningcorporatie, zorg-aanbieders en het Meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD. In Druten werken deze partijen samen in een regieteam dat we nu oprichten.

5. Financiële gevolgen

Voor Beschermd Wonen in Gelderland-Zuid ontving centrumgemeente Nijmegen in 2019 €60 miljoen. Hiervan kwam €2,5 miljoen uit de eigen bijdrage van cliënten. Voor Maatschappelijke Opvang ontving Nijmegen in 2019 €10,3 miljoen (waarvan €0,3 miljoen van de regiogemeenten). Daarnaast investeert Nijmegen jaarlijks €4 miljoen uit eigen middelen in Maatschappelijke Opvang.

De regio verwacht een tekort op BW na de decentralisatie

Op dit moment is niet exact duidelijk wat de financiële gevolgen van de decentralisatie van Beschermd Wonen voor gemeenten zijn. Het rijk maakt de verdeling van de rijksmiddelen bekend in de decembercirculaire. De verwachting is dat Gelderland-Zuid in de nieuwe situatie in totaal €14 miljoen minder ontvangt. Dat heeft te maken met de nieuwe wijze van financiering. Die is onder andere gebaseerd op inwonertallen. De huidige financiering is gebaseerd op de historische verdeling van zorginstellingen over het land. Deze zijn van oudsher gesitueerd in de bosrijke gebieden in het oosten van Nederland.

Daarnaast vermindert het rijk het budget voor BW door openstelling van de Wet Langdurige Zorg (Wlz). Per januari 2021 stelt het rijk deze wet ook open voor mensen met psychische problematiek. Als zij voldoen aan de Wlz-toelatingscriteria valt de zorg die zij krijgen voortaan onder deze wet. Naar verwachting stroomt circa 30% van de huidige cliënten door naar de Wlz. We verwachten hiervoor een uitname van circa 17 miljoen euro op basis van de huidige gegevens. We ontvangen dan minder budget, maar maken ook geen kosten voor deze Wlz-groep.

We beperken in de regio de uitgaven

Om de bezuiniging op te vangen, proberen we de uitgaven te beperken:

- We bevorderen ambulantisering van 30% tot 50% in de periode 2022-2032.
  Ambulante zorg is uiteraard minder kostbaar dan verblijf in een instelling. Maar niet iedereen kan ambulant wonen. Er blijven personen afhankelijk van beschermd wonen in een instelling. Voor wie wel ambulant kan wonen, is een flexibele inzet van ondersteuning belangrijk. Een hersteltraject binnen de ggz verloopt vaak met terugslagen. Het bestaande aanbod van zorg houdt hiermee rekening. Aanbieders kunnen relatief eenvoudig de ambulante zorg af- en opschalen. Hiermee proberen we te voorkomen dat intramurale zorg (weer) nodig is.
  Deze maatregel draagt bij aan kostenverlaging, maar dekt uiteraard niet het gehele tekort dat we verwachten.

- De regio maakte hiernaast afspraken met woningcorporaties over de realisatie van extra woonruimte in het lage huursegment. En over de huisvesting van bijzondere doelgroepen. Dat resulteert naar verwachting in kortere doorlooptijden bij de voorzieningen. Dit helpt om de kosten te verlagen. We zien hierin overigens nog te weinig resultaat. Er is nog steeds een tekort aan betaalbare woonruimte. Voor het regioplan zoeken we daarom naar nieuwe (woon-) concepten die we kunnen ontwikkelen. Dit vraagt in ieder geval om een goede samenwerking tussen de domeinen wonen en zorg.

Planning regioplan
In het regioplan dat we nu schrijven, zitten bestuurlijke beslispunten. We maken in het plan inzichtelijk wat de verschillende scenario's zijn bij deze keuzes. We beschrijven de gevolgen, eventuele onzekerheden en risico's. Het regioplan bieden we naar verwachting eind 2020 aan de colleges en raden aan. Hierna starten we met:
- de oprichting van een samenwerkingsstructuur
- het contracteren van partijen voor de indicering
- het doen van onderzoek naar haalbaarheid van uitbreiding en realisatie van (nieuwe) locaties
- het inrichten van alle andere randvoorwaarden.

Voor de Maatschappelijke Opvang geldt dat dit dus voorlopig een taak van de Centrumgemeenten blijft. Hierop ondernemen we voorlopig dan ook geen extra actie.

Goed om te weten:

- We bereiden samen met de regiogemeenten het regioplan voor. Hierin verwerken we ook de inbreng van zorgaanbieders en cliënten.

- We organiseren in het najaar informatiebijeenkomsten voor de raden om de keuzes uit het regioplan toe te lichten.

- Een aantal gemeenten in Nederland roept het rijk op om meer geld beschikbaar te stellen voor de taken BW. Hiervoor dienden zij lokaal een motie in. De gemeenteraad van Beuningen ondersteunt deze oproep en diende ook een motie in. Zij vraagt nu aan de raden in de regio om dat ook te doen. De motie heeft u inmiddels via de griffie ontvangen. Het rijk onderzoekt op dit moment de stand van zaken in de regio's. Zij vraagt daarbij aan gemeenten hoe de voorbereidingen op de decentralisatie lopen. Hierin delen we als regio ook de financiële zorgen die we hebben. We spraken regionaal af, eerst de uitkomsten van dit onderzoek af te wachten. Als die aanleiding geven, geven we alsnog een formeel signaal aan het rijk. Dit doen we dan bij voorkeur met de hele regio samen.

Geheimhouding:
Niet van toepassing

BIJLAGE: Uitgangspunten beleidsplan 'Samen Dichtbij' en uitleg van begrippen.